

38. Puutavara- ja polttoainetoimisto

Puutavara- ja polttoainejaostoon kuuluivat v. 1957 kiint. joht. Juho Kivistö puheenjohtajana sekä jäsenenä kaup. joht. Lauri Aho, kaup. joht. Arno Tuurna, varat. Kaj-Erik Östenson ja toimitsija Eino Saastamoinen. Asiantuntijoina osallistuivat jaoston kokouksiin kaup. ins. Walter Starck ja hänen varamiehenään hankintapääll. Mikko Pulkkinen sekä kaup. metsänhoit. Paavo Harve. Jaoston sihteerinä toimi hallintoneuvos Torsten Törnblom.

Jaosto kokoontui 9 kertaa ja pöytäkirjojen pykälien lukumäärä oli 38.

Jaoston kertomusvuonna käsittelemät asiat on selostettu I osan s. 124.

Henkilökunta. Päätoimiston henkilökunnassa ei kertomusvuoden aikana tapahtunut muutoksia, johtajana toimi edelleenkin joht. Frans Kivistö ja apulaisjohtajana mets. hoit. Erkki Mäkelä.

Yleistilanne

Sahateollisuuden suhdannetilanne jatkui kertomusvuoden aikana edelleen epäedullisena. Myöskin vientimyynnit tuottivat tappiota kunnes 16. 9. toteutettu ulkomaan valuuttain virallinen kurssien muutos muutti tilanteen. Englannin punnan markkamääräisen ostokurssi nousi 641:stä 892 mk:aan, josta sahatavaraa laivattaessa perittiin vientimaksuna 11.2 %, eli 100 mk puntaa kohti. Kun punnan kurssikorotus teki tasaisin luvuin 250 mk, jäi siitä puutavaran lisähinnaksi 150 mk puntaa kohti, joka esim. 70 punnan standardtihinnassa merkitsi lisähintana n. 10 000 mk standarttia kohti.

Kivihiili ja öljy vähensivät jatkuvasti polttopuun käyttöä kulutuskeskuksissa. Polttopuun käytön tukemiseksi alennettiin halkojen rautatierahteja 1. 9. alkaen 40 %. Myöskin devalvaation odotettiin vaikuttavan halkojen hyväksi polttoaineitten hinnoissa. Näin ei kuitenkaan ainakaan toistaiseksi käynyt. Hiilien fob-hintojen lasku ja erikoisesti hiilirahattien jyrkkä alentuminen eliminoi devalvaation vaikutuksen tällä alalla.

Hankinta

Pinotavara. Vuoden alkaessa olivat pinotavaravarastot Helsingissä 29 862 m³ ja maaseudulla 18 139 m³.

Tämän lisäksi oli keskeneräisiä hankinta- ja pystykauppoja 118 000 m³. Viimeksi mainitustakin oli huomattava osa keväällä ja kesällä hakattuja puolikuivia halkoja, joten polttopuutilanne näytti täysin turvatulta. Kun vuoden alkupuolisko oli tavallista lämpimämpi ja polttopuun kulutus normaalia vähäisempää, jäivät varastot kertomusvuoden päättyessä jonkin verran odotettua suuremmiksi eli Helsingissä 15 469 m³ ja maaseudulla 78 693 m³, lisäksi oli paperipuita 4 273 m³.

Kertomusvuoden aikana vastaanotettiin pinotavaraa käteis- ja hankintakaupoilla 76 490 m³, hakkuusopimuksilla 55 954 m³ sekä valmistettiin tukki- ja erikoispuiden latvoista 1 623 m³, yhteensä 134 067 m³. Tästä määrästä oli ainespinotavaraa 9 143 m³, josta myytiin kotimaisille puunjalostuslaitoksille 4 966 m³.

Sahatukki- ja erikoispuuhankinta. Edellisen vuoden lopulla olivat ostot sujuneet myyjien mielestä liian alhaisen hintatason vuoksi heikosti, joten kauppojen tekoa jatkettiin

vielä kertomusvuoden tammi- ja helmikuun aikana. Kun hintatasoa vuoden vaihteessa oli jonkin verran nostettu, syntyi kauppoja paremmin. Minimitavoite, 650 000 j³ sahatukkeja ja n. 150 000 j³ erikoispuita, saavutettiin hankintakauden päättyessä.

Kertomusvuoden aikana toimitettiin sahalle tukkeja 682 818 j³. Niiden keskihinta ilman korkoja, yleiskuluja ja poistoja oli 124: 75 mk/j³ sahalla.

Erikoispuiden hankinnasta muodostivat pääosan sähköpylväät, joita toimitettiin sähkölaitokselle 4 086 kpl. Lisäksi hankittiin veistettyjä hirsä ja parruja sekä ratapölkkyjä ja junntapaaluja kertomusvuoden alussa olleiden varastojen täydennykseksi.

Uuden hankintakauden alkaessa oli kaupanteko devalvointia odottaessa edelleen pidättyväistä. Kuitenkin kiristynyt rahatilanne ja pinotavaran miltei kokonaan loppunut kysyntä aiheutti sen, että joitakin isohkojakin tukkileimikoita myytiin elokuussa verrattain halvalla runsasta ennakkorahoitusta vastaan. Devalvoinnin toteuttamishetkellä oli sahatukkeja ostettuna n. 600 000 j³ keskihintaan 125 mk/j³ sahalla. Devalvoinnin jälkeen ei kauppoja tehty lainkaan ennen metsähallituksen huutokauppatilaisuutta 24.—27. 10. Aulangolla. Täällä hinnat nousivat edellisen vuoden tasoon verrattuna Päijänteen alueella 15—20 %. Tällaisena jatkui hintataso myös yksityismetsissä lähes vuoden loppuun. Tarjonta oli varsin runsasta ja marraskuun puoliväliin mennessä saatiin sahatukkien ostotavoite täyteen. Erikoispuiden ostoja sen sijaan jatkettiin vuoden vaihteeseen saakka, sillä hankintakauden tavoitteet muodostuivat tältä osalta yllättävän suuriksi.

Työvoimatilanne

Työvoimatilanne oli kertomusvuoden ajan hyvä. Metsätöiden koneellistuminen on edelleen jatkunut. Vähentynyt hevoscanta aiheutti paikoin vaikeuksia siitäkin huolimatta, että metsäautoteiden rakentaminen oli lyhentänyt hevoscantomatkoja. Tukkien kuorinta metsässä tuotti erikoisesti vaikeuksia Heinolan alueella.

Palkkatasossa ei kertomusvuoden aikana tapahtunut mitään muutoksia, eikä lakkoja tai muita työriitoja ilmennyt.

Kuljetukset

Rautatiekuljetukset käsittivät pinotavaraa 47 608 m³ eli 1 353 vaunukuormaa, erikoispuutavaraa 80 300 j³ eli 73 vk sekä sahalta lähetettyä sahatavaraa 4 401 std eli 947 vk ja haketta ja purua 38 022 m³ eli 836 vk, yhteensä siis 3 209 vaunukuormaa.

Rautatievaunuja saatiin kertomusvuonna kaikkialla säännöllisesti, mutta niiden tarve väheni edelleen lisääntyneen autokuljetuksen vuoksi.

Maantiekuljetusten suhteellinen osuus lisääntyi edelleen huomattavasti. Mm. erikoispuut Pertunmaan—Mäntyharjun alueelta ja osittain Mikkelin tienoiltakin ajettiin pääasiassa autoilla Helsinkiin, huomattava osa suoraan työmaille. Tämä tuli halvemmaksi kuin rautateitse tuotuna. Lisäksi säästyivät purkaukustannukset Helsingissä.

Kaikkiaan kuljetettiin autoilla pinotavaraa 33 980 m³ ja sahatukkeja suoraan sahalle 216 244 j³ sekä vesireiteille 247 201 j³, yhteensä 463 445 j³, lisäksi erikoispuita 160 000 j³. Sahalta ajettiin autoilla sahatavaraa rautatievaunuihin 4 401 std ja suoraan Helsinkiin 1 024 std, mistä määrästä vietiin suoraan työmaille yhteensä 765 std, sekä haketta ja sahanpurua rautatievaunuihin 38 022 m³.

Vesikuljetukset vähenivät huomattavasti. Sahatukkien hankinta oli vain vähän yli puolet edellisen vuoden määrästä, ja pinotavarasta taas kuljetettiin vain sellaiset erät, joita autolla ei voitu ajaa. Tästä johtuen ei koko laivaston tehoa voitu käyttää hyväksi omissa kuljetuksissa. Kustannusten alentamiseksi vuokrattiinkin vieraiden käyttöön osaksi kesää moottorihinaaja, kaksi proomua ja asuntoparkka.

Kaikkiaan kuljetettiin vesitse pinotavaraa Vesijärvelle 6 487 m³ ja tukkeja Heinolan sahalle 492 963 j³. Vieraat alukset kuljettivat Saimaalta pinotavaraa 10 865 m³ ja meren rannoilta pinotavaraa 806 m³.

Saha

Tavaran käsittelyn uudelleenjärjestelyn yhteydessä valmistui sahalla trukkinippujen varastointia varten toinen varastosuoja ja varsinaisesta lautatarhasta purettiin viimeiset tavaratapulit, radat ja tapulinpohjat. Alempilaatuinen tavara pinkattiin trukkinippuina ulkosalle. Tavaran käsittely oli siten koneellistettu niin pitkälle kuin mahdollista.

Höyläämööön sijoitettiin Maunulasta viedyn vanhan höyläkoneen lisäksi uusi höyläkone, sekä höylänterien teroituskone.

Kehäsahan kampiakselin laakerin rikkoutumisesta aiheutunutta yhden viikon seisausta lukuun ottamatta kului kertomusvuosi häiriöttä.

Työntekijäin lukumäärä oli keskimäärin 66 henkilöä ja työtuntien määrä 136 302.

Palkat pysyivät muuttumatta 1. 9. saakka. Tällöin toimitettu palkkojen tarkistus vastasi noin 3 %:n korotusta.

Uppotukit ja tukkien mittatappiot huomioon ottaen käytettiin tukkeja 1 256 801 j³. Puutavaraa sahattiin 5 395 std, josta määrästä höylättiin 634 std. Kustannukset sahalla olivat kertomusvuonna 8 860 mk tuotantoyksikköä kohti .

Sahalta toimitettiin puutavaraa kaupungin laitoksille sahattuna 2 109 std ja höylättyinä 650 std, yhteensä 2 759 std, Verkkosaaren varastoon 31 std; kotimaassa myytiin 940 std ja ulkomaille laivattiin 1 919 std eli kaikkiaan 5 649 std.

Teollisuushaketta toimitettiin 30 978 m³ ja sahanpurun ylijäämää 7 321 m³.

Siitä huolimatta, että sahatavaran myyntihinnat kahden ensimmäisen vuosikolmanneksen aikana olivat edelleen tappiollisia oli vuositulo Heinolan sahalla suotuista. Tämä johtui mm. siitä, että tavaran käsittelyn uudelleenjärjestelyn ollessa loppuvaiheessa aleniivat kustannukset sahalla tuotantoyksikköä kohti noin 2 000 mk:lla, että vanhojen 138 mk/j³ maksavien tukkien tultua kesällä loppuun sahatuiksi oli käytettävissä n. 11 mk/j³ halvempia tukkeja sekä siitä, että syyskuusta lähtien laivattaviksi myydyille puutavaroille saatiin devalvaation ansiosta lisähintaa noin 10 000 mk/std. Myöskin kotimaan hinnat nousivat devalvaation jälkeen.

Sahan vuositulo osoitti kertomusvuodelta voittoa 2 390 802 mk. Ottaen huomioon tehdyt poistot ja varastojen alhaiset inventaariohinnat oli tiliasema vahva.

Myynti ja hinnat

Polttopuujakelun määrä oli kaupungin omille laitoksille 59 224 m³, yleisölle 20 620 m³, yhteensä 79 844 m³. Tästä määrästä toimitettiin pilkottuna 28 020 m³. Koivuhalkojen hinta pienkuluttajille myynnissä oli 1. 1.—15. 9. välisenä aikana 1 950 mk/m³ ja 16. 9.—31. 12. 1 850 mk/m³. Myytäessä kaupungin laitoksille noudatettiin laskutuksessa samoja hintoja. Hiiliä toimitettiin kaupungin taloille 16 748 tn.

Ainespinotavaraa myytiin kotimaisille teollisuuslaitoksille kuusi- ja mäntypaperipuita 5 010 m³.

Erikoispuutavaraa toimitettiin kaupungin laitoksille seuraavasti: veistettyä hirttä 71 490 jm, veistettyä parrua 80 709 jm, ratapölkkyjä 6 807 kpl, junttapaaluja 1 543 kpl, pylväitä 4 086 kpl, betonitukia 500 kpl sekä kuusiriukuja 13 kpl. Yksityisille myytiin veistettyä hirttä 6 682 jm, veistettyä parrua 4 479 jm, junttapaaluja 176 kpl sekä pylväitä 7 kpl.

Menot ja tulot. Menot tilien mukaan olivat yhteensä 666 116 970 mk ja tulot 667 456 609 mk, joten kertomusvuoden voitto oli 1 339 639 mk.

Yleistä

Halkojen käytön jatkuvasti vähentyessä supistettiin jakeluorganisaatiota kertomusvuoden aikana siten, että Ruoholahden varasto ja halkosaha lopetettiin. Jäljellä olevat Oulunkylän ja Verkkosaaren varastotarhat halkosahoinen saattoivat täysin tyydyttävästi hoitaa vähentyneen polttopuujakelun.

Hiilijakeluaan silmälläpitäen toimisto oli Sörnäisten hiilisataman rakennusvaiheessa esittänyt satamalaitokselle ja kaasulaitokselle, että puutavara- ja polttoainetoimistolle varattaisiin Sörnäisten hiilisatamassa oma hiilivarastoalue. Tämä esitettiin sijoitettavaksi siten, että toimisto voisi purkaa hiililavansa kaasulaitoksen uusilla hiilinostureilla. Satamalaitos ei kuitenkaan katsonut olevan mahdollista järjestää tätä varastotilaa satamaan vaan muille alueille, mihin hiilet on satamasta siirrettävä autoilla.

Toimisto on pääosan hiililaivoistaan korvausta vastaan purkauttanut yksityisten hiili-liikkeiden varastoihin, jotka liikkeet ovat ottaneet vastuulleen myöskin demurrageriskin (makuupäiväkorvaus). Omiin varastoihin on hiilet siirretty autoilla.

Kun toimiston käymät neuvottelut satamalaitoksen kanssa varastoalueesta ja kaasu-

laitoksen kanssa nosturien käytöstä eivät johtaneet suotuisiin tuloksiin, otti toimisto asian esille jaostossa. Kokouksessaan 28. 11. jaosto piti suotavana, että kivihiilen hankinta ja toimitukset kaupungin laitoksille siirrettäisiin kaasulaitokselle. Tästä käydyt neuvottelut jäivät kesken, joten asia siirtyi seuraavaan vuoteen.

Seuraavaan vuoteen siirtyi myös kahden varastokatoksen rakentaminen Heinolan sahalle. Nämä rakennustyöt tulevat päättämään useita vuosia kestäneen suhteellisesti suurisuuntaisen rakennustyövaiheen, jonka tuloksena sahalla on siirrytty valmiin tavaran lautatarhakuivauksesta keinokuivaukseen ja tavaran käsittelyssä miestyövoiman käytöstä koneelliseen käsittelyyn, sekä lautatarhasta tapuleineen ja rullateineen trukкитеihin ja trukkinippuja varten rakennettuihin varastosuojiiin.
